

закупівельна ціна соняшнику без ПДВ становить 4141 грн./т).

Така висока ціна реалізації соняшнику призводить до того, що в окремих регіонах України ця культура в структурі посівних площ займає до 35%.

Крім того, у порушення всіх агротехнічних вимог окремі сільгоспвиробники допускають вирощування соняшнику по кілька років на одних і тих же земельних ділянках, хоча допустима періодичність вирощування соняшника – не менше ніж раз на сім років.

Тривала відсутність спеціальних нормативних актів про відповідальність за без господарське та нерациональне використання земель дозволяла як землевласникам, так і землекористувачам по споживацьки ставитися до основного національного багатства країни. Вирощування сільськогосподарських культур стало здійснюватись виключно за кон'юнктурою ринку, яка ігноруючи екологічні вимоги, диктує виробництво, насамперед, «прибуткових культур».

Практика показує, що господарювання в такий спосіб призводить не лише до надмірного виснаження, втрати родючості та погіршення інших корисних властивостей ґрунтів, а й робить результати діяльності сільськогосподарських підприємств економічно малоефективними, або ж, навіть, збитковими.

Для того щоб покращити фінансово-економічні показники сільгосптоваровиробників за рахунок виробництва соняшнику потрібно не збільшення його посівних площ, а впровадження нових технологій, високоврожайних гібридів, дотримання всіх технологічних вимог, що повинно забезпечити належний валовий збір та урожайність в майбутніх роках.

Важливими складовими підвищення урожайності соняшнику є використання якісного насіння, застосування сівозмін, раціонального поєднання механічних і хімічних способів боротьби з бур'янами, науково обґрунтоване використання добрив, своєчасне збирання, очищення і сушіння насіння, раціональне комплектування машинних агрегатів та ефективне використання комплексів машин.

Література:

1. Розвиток виробництва соняшнику [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://studopedia.org/10-157597.html>.

2. Ринок України // АПК-інформ. – 2001. – С. 13 - 16. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/ru/news>.

3. Держкомстат України. Сільське господарство України: Статистичний збірник 2014 р.

4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

5. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/14332>.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНОСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

ЛИЖОВА А. А.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

**Науковий керівник – ст. викладач
Сагачко Ю. М.**

Специфіка сільськогосподарського виробництва полягає у значній залежності від погодних умов, природних ресурсів, тривалому циклі виробництва та ін.

Вперше поняття «конкурентоспроможність» було введено наприкінці 1970-х рр. М. Портером, який під конкурентоспроможністю приймає рентабельність та продуктивність використання ресурсів. На думку М. Портера, конкурентоспроможність – властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами або конкуруючими суб'єктами ринкових відносин.

Для оцінки рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств її слід розглядати з точки зору показників – кількісно-якісна характеристика соціально-економічних явищ і процесів, вимірник, який дозволяє судити про стан економіки країни, регіону, підприємства та зміни цього стану, про економічний розвиток, підйом або спад.

Показники економічної ефективності сільськогосподарського виробництва визначають і порівнюють за окремі роки або в середньому за 3-5 років. Вони характеризують ефективність використання землі як основного засобу виробництва, рівень продуктивності праці, тобто ефективність використання трудових ресурсів, фондівідачу і фондомісткість продукції, окупність виробничих витрат, рівень рентабельності виробництва.

Визначення економічної ефективності виробництва окремих видів продукції рослинництва і тваринництва здійснюють на основі системи показників, які враховують відповідні особливості цих галузей. Важливою економічною категорією, яка властива діяльності підприємств на принципах господарського

розрахунку, є рентабельність. У процесі госпрозрахункової діяльності господарства мають відшкодувати свої витрати виручкою від реалізації продукції і одержати прибуток. Тому рентабельність — показник економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, який свідчить про те, що господарство від своєї діяльності одержує прибуток.

Рівень рентабельності визначається в цілому по господарству - це сукупний рівень рентабельності. Дані річного звіту господарства дають змогу визначити також рівень рентабельності виробництва певного виду продукції, окремої культури або галузі. Вона характеризує також ефективність спожитих засобів виробництва, що включають суму річної амортизації основних фондів і вартість використаних у господарстві матеріальних оборотних засобів. Рентабельність сільськогосподарських підприємств визначається співвідношенням рівня собівартості і фактичних цін реалізації товарної продукції рослинництва і тваринництва.

Сільськогосподарські підприємства мають багато різноманітних засобів виробництва, які тією чи іншою мірою використовуються в господарстві. Для визначення економічної ефективності основних і оборотних фондів використовують такий показник, як норма прибутку.

Прибуток господарств — це реалізована частина їхнього чистого доходу, тому маса прибутку сільськогосподарських підприємств не повністю відображує їх вклад у створення чистого доходу суспільства. У сільському господарстві величина прибутку підприємства залежить від кількості і якості реалізованої продукції, її структури, рівня собівартості і фактичних цін реалізації.

Норма прибутку визначається з відношення прибутку до середньорічної вартості основних і оборотних фондів і виражається у відсотках. Цей показник визначається по господарству в цілому і показує величину прибутку, що припадає на 1 грн. основних і оборотних фондів. Практично в різних господарствах часто досягають однакового рівня рентабельності при виробництві однойменної продукції, але мають різні показники норми прибутку. Це свідчить про те, що основні і оборотні фонди господарств використовуються у виробництві з різною ефективністю.

Один із напрямів підвищення економічної ефективності сільського господарства — впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва в усіх галузях рослинництва і тваринництва і переведення їх на індустріальну основу.

Матеріальною основою підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, зокрема зростання продуктивності праці, є впровадження досягнень науково-технічного прогресу, яке включає вдосконалення, раціональне поєднання і взаємодію всіх елементів праці — знарядь і предметів праці та робочої сили.

Оцінка конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта не вичерпується повною мірою навіть такими ключовими показниками, як прибуток або чиста продукція, створена в процесі функціонування впродовж одного виробничого циклу. Прибуток, наприклад, може бути отриманий і при великій кредиторській заборгованості за довгостроковими й короткостроковими зобов'язаннями, при абсолютній неплатоспроможності, а в деяких випадках і при негативному значенні чистих активів.

Для конкурентоспроможності підприємства як сумарної конкурентоспроможності продукції, що виробляється, — це відношення суми виручки від реалізації усіх видів продукції до суми повної їх собівартості:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n P_i}{\sum_{i=1}^n C_i}$$

де K_1 — коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства за першою групою чинників; P_i — виручка від реалізації i -го виду продукції, грн.; C_i — повна собівартість i -го виду продукції, грн.; n — кількість видів продукції, що їх випускає підприємство.

Для оцінки конкурентоспроможності підприємства як вартості його майнового комплексу слід використати показник відношення ринкової вартості майна (виручки від продажу майна) до вартості чистих активів цього підприємства:

$$K_2 = \frac{B_m}{(A_n + A_o) - (Z_k + Z_d)}$$

де K_2 — коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства за другою групою чинників; B_m — ринкова вартість майна (виручка від продажу майна), грн.; A_n — залишкова вартість необоротних активів, грн.; A_o — вартість оборотних активів, грн.; Z_k — короткострокові зобов'язання, грн.; Z_d — довгострокові зобов'язання, грн.

Для оцінки конкурентоспроможності підприємства як об'єкту бізнесу доцільно використати показник відношення ринкової вартості майна (виручки від продажу майна) до вартості активів цього підприємства з урахуванням їх капіталізації:

$$K_3 = \frac{B_m}{(A_n + A_o) \cdot K_{kap}}$$

де K_3 — коефіцієнт конкурентоспроможності

підприємства за третьою групою чинників; K_{kap} – коефіцієнт капіталізації. При обґрунтуванні значення коефіцієнта капіталізації слід орієнтуватися на передові агрофірми, що знаходяться в аналогічних умовах.

Четвертим важливим показником, що має бути використаний для оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства, є конкурентний статус:

$$КС = \frac{I_f - I_k \cdot S_f \cdot C_f}{I_o - I_k \cdot S_o \cdot C_o}$$

де КС – конкурентний статус підприємства; I_f – рівень стратегічних капіталовкладень; I_k – критична точка капіталовкладень, що знаходиться на межі прибутку і збитку; I_o – оптимальний рівень капіталовкладень; S_f – діюча конкурентна стратегія; S_o – оптимальна конкурентна стратегія; C_f – наявні можливості; C_o – оптимальні можливості.

Якщо розрахований показник конкурентного статусу знаходиться у межах від 0 до 0,5, це свідчить про низький рівень конкурентоспроможності досліджуваного підприємства; від 0,5 до 0,7 – середній рівень конкурентоспроможності; від 0,7 до 1 – високий рівень конкурентоспроможності.

Сучасна аграрна політика спрямована на підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі вдосконалення економічних відносин між галузями в системі агропромислового комплексу. Це передбачає насамперед створення системи цін на продукцію агропромислового комплексу, яка б орієнтувала всі його ланки на високі кінцеві результати і створювала умови для роботи сільськогосподарських та переробних підприємств на принципах господарського розрахунку і самофінансування.

Основними шляхами підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств є:

- використання найсучасніших техніки і технологій;
- вхідний контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих;
- поліпшення стандартизації;
- використання маркетингових інструментів при виведенні на ринок товарів;
- інтеграційні зв'язки та технологічні інновації.

Підвищенню рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств сприяють інтеграційні зв'язки та технологічні інновації. Нові маркетингові технології розширюють ринки збуту і гарантують кращий зв'язок між виробниками і споживачами. Продукція сільського господарства є ресурсною складовою виробництва у різних галузях

національного господарства, а у харчовій промисловості – її основою.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно обрати свою стратегію діяльності: глибокого проникнення, розвитку товару, розвитку ринку чи стратегію диверсифікації. Вибір тієї чи іншої стратегії необхідно поєднувати з комплексом заходів, які дозволять стати підприємству конкурентоспроможним.

Література:

1. Портер М. Конкуренція.: уч. пос. / М. Портер – Москва: Вільямс, 2001. – 425 с.
2. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: [монографія.] / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 270с.
3. Мочерний С.В., Устинко О.А., Чоботар С.І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. Видавничий центр «Академія» 2001. – 280 с.
4. Розвиток та функціонування ринку агропромислової продукції: Практ. посібник / За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ, 2000. – 556 с.
5. Шевельова С.О. Конкурентоспроможність молочного підкомплексу / С.О. Шевельова. – Тернопіль: Збруч, 2006. – 196 с
6. Зінченко О.І. Рослинництво / О.І. Зінченко, К.: Аграрна освіта, 2001.

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ЛІТВІН О. А.

*Харківський національний технічний
університет сільського господарства
імені Петра Василенка*

**Науковий керівник – к.е.н., доцент
Гіржева О. М.**

В умовах сучасних загальносвітових інтеграційних процесів система управління комерційними організаціями – планування, облік та контроль вибірково-господарської діяльності – дуже змінилася, водночас необхідність врахування інтересів власників комерційних структур, їх акціонерів, працівників вимагає застосування інноваційних методів. Практика свідчить, що на сьогодні найкращим інструментом ринкових змін у комерційній діяльності є впровадження системи внутрішнього аудиту [4].

На жаль в Україні недооцінюється значення внутрішнього аудиту як самостійного виду